

We Lwowie, dnia 9. listopada 1900.

Aleg. 6

Sprawozdanie

Wydziału krajowego o pomocy dla ludności okolic dotkniętych klęskami elementarnymi w roku 1900.

Wysoki Sejmie!

Długotrwałe deszcze, które w ostatnich dniach czerwca i pierwszych tygodniach lipca r. 1900 w całym Podgórzu wschodniej i po części środkowej części kraju naszego panowały bez przerwy, spowodowały wezbranie wód w rzekach i potokach, stanowiących dopływy rzeki Sanu i Dniestru — w następstwie zaś wylew tejsze rzeki, a także w okolicach stanowiących dorzecza innych rzek w powiatach: nowotarskim i sandeckim spowodowały wylewy tamtejszych rzek i potoków górskich. Klęska powodzi ogarnęła tedy w dorzeczu Dniestru powiaty:

- 1) Bobrecki, w części położonej nad rzekami: Dniestr i Stryj.
- 2) Bohorodczański, gdzie wylały: Bystrzyca, Maniawka i liczne ich drobne dopływy.
- 3) Buczacki, w którego południowej części wylał Dniester.
- 4) Doliński, w którym wody: Łomnicy, Duby, Czeczwy, Świcy, Mizunki, i Sukielu, a nadto potoków: Łuzanka, Turzanka i Siwka, wezbrały i spustoszyły nadbrzeżne okolice.
- 5) Drohobycki, gdzie: Dniestr, Stryj (częściowo), Bystrzyca, Tyśmienica, Schodnica, Opaka (i cały szereg mniejszych potoków) wylały.
- 6) Kałuski, gdzie wezbrały: Dniestr, Łomnica, Czeczwa, Siwka, Łukiew (vel Łukwa), Bereźniczka, Bołochówka, i mniejsze strumienie i potoki.
- 7) Kołomyjski, w którym spustoszenia poczyniły obok Prutu potoki: Pistynka, Łuczka, Sopówka i ich dopływy.
- 8) Nadwórniański, gdzie wylały: Bystrzyca i jej dopływy, Lubiźnia, Przemyska, Worona, Łukawiec, Jabłonka, Bachrowiec, Strymba, Krasna, Słobusznica, Kobylca, Łojowiec, Weleśnica, Osławka, Zielenica, Chrepolów Potok i Maksymiec.
- 9) Rohatyński, gdzie wezbrał: Dniestr, Gniła Lipa i Świerz.
- 10) Rudecki, gdzie: Dniestr, Strwiąż, Błozewka, Wereszyca, Bystrzyca i Tyśmienica wylały.

11) Stanisławowski, nawiedzony przez wylew: Dniestru, Łomnicy, Bystrzycy nadwórniańskiej i sołotwińskiej, Worony, Lipy Gnilej, Siwki, Łukwi i Łukwicy i wielu mniejszych potoków.

12) Staro-samborski, gdzie wylał Dniestr i jego dopływy, (przeważnie górskie potoki).¹⁾

13) Stryjski, gdzie spustoszenia spowodowane zostały wylewami: Stryja i Oporu z dopływami, tudzież Świcy i Sukielu z dopływami.

14) Tłumacki, gdzie wylały: Dniestr, Worona, Suchodoł, Tłumaczyk i szereg ich dopływów.

15) Turczański, gdzie Stryj i szereg górskich potoków zniszczyły nadbrzeżne gminy.

16) Żydaczowski, który ucierpiał od wylewu rzek: Dniestru, Stryja, Świcy i ich dopływów.

Nadto dotknięte zostały kłeską powodzi powiaty w środku podgórzia położone, jak: 1) Sanocki, gdzie gminy leżące w dorzeczu Sanu, zwłaszcza nad Tyrawką, znacznie ucierpiały; 2) Brzozowski, gdzie: San, Wisłok, Stobnica, Baryczka i Łukówka, znaczne wyrządziły szkody; 3) Przemyski, gdzie wylew Sanu, lokalnie dał się nadbrzeżnym gminom we znaki.

Nakoniec w tym samym czasie dotknęła kłeska powodzi dwa zachodnie powiaty mianowicie: 1) Nowotarski, gdzie wylały rzeki: Biały i Czarny Dunajec, potoki: Białka, Poronin, Piekienik, Lepietnica, Rogożnik, Leśnica, Grajcarek, Ochotnica i wiele potoków niemających nazwy; 2) Nowosandecki, gdzie wylewy: Dunajca, Popradu, Łososiny i Kamienicy zrządziły znaczne szkody.

Na wiadomości o klesce nadsyłane telegraficznie pospieszył Wydział krajowy z doraźną pomocą, dotkniętej ludności, a niemającej na ten cel przyznanych żadnych kredytów, udzielał pomocy tej z funduszu przyznanego Wydziałowi krajowemu do rozporządzalności w kwocie 60.000 K. (w Rubr. XVII. poz. 410. wydatków budżetu). Z kwoty tej przyznał Wydział krajowy uchwałą z 13. lipca 1900 r. do LW. 47.304 na telegraficzne prośby następujące zasiłki:

1) gminie m. Halicza dla powodzi zagrożonych głodem zasiłek 400 K.

2) Wydziałowi powiatowemu w Tłumaczu dla zakupna środków żywności zasiłek 500 K.

3) dla powodzi w gminach: Martynów Stary i Nowy (w pow. Rohatyńskim), na ręce JWgo Klemensa hr. Dzieduszyckiego zasiłek w kwocie 200 K.

W myśl tejże uchwały, do LW. 47.581 przesłano dalej w d. 14. lipca 1900 r. telegraficznie dla powodzi:

4) Wydziałowi powiatowemu w Kałuszu 500 K.

5) Wydziałowi powiatowemu w Stanisławowie 300 K.

6) Wydziałowi powiatowemu w Buczaczu (dla powodzi gminy Ujście zielone) 200 K.

Dalej do LW. 47.823 w d. 15. lipca 1900 r.

7) temuż Wydziałowi powiatowemu zasiłek dla powodzi innych gmin w kwocie 300 K.

8) Wydziałowi powiatowemu w Tłumaczu zasiłek dalszy w kwocie 500 K.

9) (do LW. 48.124 z d. 16. lipca 1900 r.) Wydziałowi powiatowemu w Rohatynie zasiłek w kwocie 500 K.

10) (do LW. 48.504 z d. 24. lipca 1900 r.) Wydziałowi powiatowemu w Nadwórnie zasiłek 500 K.

11) (do LW. 48.505 z d. 24. lipca 1900 r.) Wydziałowi powiatowemu w Dolinie zasiłek w kwocie 500 K.

12) (do LW. 49.181 z d. 19. lipca 1900 r.) Magistratowi m. Stryja zasiłek 400 K. na żywność dla powodzi.

Łącznie tedy przyznał Wydział krajowy w zasiłkach na doraźną pomoc dla powodzi kwotę 4.800 K., która wobec tego, iż c. k. Prezydium c. k. Namiestnictwa dysponując znacznie większymi funduszami, pozostałymi z nieużytych kredytów, które ze Skarbu Państwa przyznane były na pomoc dla ludności dotkniętej w r. 1899 kłeskami elementarnymi, udzieliło powodziom znacznie wydatniejszej pomocy, okazała się na razie dostateczną.

Równocześnie rozpoczął Wydział krajowy zbieranie dat i informacji w celu poznania rozmiarów klęski i zbadania wysokości pomocy, z jaką należałoby przyjść ludności, nawiedzonej klęską, ze strony Państwa i kraju. Okólnikiem tedy z dnia 17. lipca 1900 r. LW. 49.042, którego odpis załączamy /(. (Al. 1. Odpis okólnika LW. 49.042/1900 wezwał Wydział krajowy Wydziały powiatowe 15 powiatów, z których bądźto do Wydziału krajowego, bądź do c. k. Namiestnictwa nadeszły wiadomości o klęsce, by jak najrychlej przedłożyły sprawozdania i daty o rozmiarach klęski. Zarazem odniósł się Wydział krajowy odezwą z daty i liczby, jak wyżej, do Prezydium c. k. Namiestnictwa, zwracając uwagę na doniosłość klęski, zarówno dla ludności okolic dotkniętych, jak i ciał autonomicznych, których gospodarka finansowa zachwiana została przez zniszczenie w znacznej części owoców długoletniej pracy na polu podniesienia komunikacji i lokalnej regulacji wód bieżących i upraszał o wyjednanie u c. k. Rządu Centralnego odpowiedniej pomocy.

Odpis odezwy tej załączamy pod 2 (Al. 2. Odpis odezwy do Prez. c. k. Namiestnictwa (LW. 49.042.) /.

W ciągu pierwszych dni sierpnia wpłynęły do Wydziału krajowego sprawozdania Wydziałów powiatowych w Brzozowie, Nowym Targu, Bóbrce, Rudkach i Turce, donoszące o klęsce powodzi, wskutek czego Wydział krajowy zarządził także w tych powiatach zebranie dat, dotyczących rozmiarów klęski.

Nakoniec nadeszły do Wydziału krajowego relacje Wydziałów powiatowych w Gorlicach, Grybowie, Myślenicach i Jasle, w których to powiatach tuż w ciągu drugiej połowy lipca i pierwszej połowy sierpnia b. r., połączone z gradami, spowodowały wylewy miejscowych potoków górskich, względnie zniszczyły ziemiopłody wielu gospodarstw gradem. Wydział krajowy objął tedy także te powiaty swą akcją i przedstawiając w wypadkach, gdzie było potrzeba przyjścia z ręką pomocą ludności, odnośne sprawozdania Prezydium c. k. Namiestnictwa (co do powiatu Gorlickiego w odezwie z d. 11. sierpnia 1900 r. LW. 52.848, co do Grybowskiego w odezwie z d. 28. września 1900 r. LW. 62.347 i co do powiatu Myślenickiego w odezwie z d. 25. września 1900 r. LW. 61.114) z prośbą o ich uwzględnienie, zarządził zarazem zebranie odpowiednich dat o rozmiarach klęski w tych powiatach.

Gdy z materiałów nadsyłanych przez Wydziały powiatowe w odpowiedzi na wyżej wspomniany okólnik Wydziału krajowego stwierdzonem zostało, że klęska tegorocznej powodzi obok spustoszeń, spowodowanych w gospodarstwach jednostek, a to przez zalanie pól uprawnych, oderwanie gruntów, zanieśnienie ich żwirem i kamieniami, uszkodzenie budynków, zabranie paszy i t. p. spowodowała także bardzo znaczne uszkodzenia w drogach publicznych i środkach komunikacyjnych, wezwał Wydział krajowy okólnikami z d. 27. lipca 1900 r. LW. 51.341 i z d. 17. września 1900 r. LW. 53.747 odnośne Wydziały powiatowe, by bezzwłocznie zajęły się szczegółowem zbadaniem szkód, jakie powódź zrządziła w powiatach klęską nawiedzonych na drogach powiatowych i gminnych pierwszej i drugiej klasy i by wykazy tych szkód wraz z obliczeniem przybliżonego kosztu przywrócenia tych komunikacji do dobrego stanu Wydziałowi krajowemu jak najrychlej przedłożyły.

Zanim przejdziemy do przedstawienia wyników tej akcji Wydziału krajowego, zmierzającej do zebrania materiału dla obmyślenia odpowiedniej rozmiarom klęski pomocy ze strony kraju i Państwa, zanim tedy przedstawimy daty, rozmiary te, wykazujące i wnioski Wydziału krajowego co do wysokości potrzebnej pomocy, musimy na tem miejscu wspomnieć bodaj po krótko o akcji podjętej i prowadzonej ze strony innych do współpracy w tej sprawie powołanych czynników. W pierwszym rzędzie należy tu z uznaniem podnieść, że c. k. Namiestnictwo od chwili nadejścia pierwszych o klęsce wiadomości z całą energią w celu ratowania zagrożonego życia i mienia mieszkańców okolic klęską nawiedzonych zarządziło akcję ratunkową, w której organa c. k. Namiestnictwa, a gdzie tego zachodziła potrzeba także oddziały c. i k. Armii, przez te organa do działania powołane, działając w pełnem obywatelskiem poczuciu obowiązku, niejedno życie ludzkie uratowały, niejedną zagrodę włościańską i złożony w niej dobytek ocaliły. Przez szybkie i hojne przyznanie doraźnych zapomóg, z kredytu przyznanego na przyjście z pomocą ludności w roku 1899 klęskami elementarnymi dotkniętej, umożliwiło c. k. Namiestnictwo powodzianom przetrwanie czasu najkrytyczniejszego, następującego bezpośrednio po klęsce, a przez wyjednanie szybkie u c. k. Rządu Centralnego

Al. 1.

Al. 2.

przyznania znaczniejszej ilości soli bydłowej (15.000 cetnarów metrycznych) dla poprawy paszy dla bydła (co nastąpiło już w reskrycie c. k. Ministerstwa Skarbu z d. 2. sierpnia 1900 r. L. 47.858), oraz przez wyjednanie zezwolenia na otwarcie źródeł solnych dla bydła ludności dotkniętej kłeską (jak n. p. w powiecie Kałuskim (LW. 81.782), uczyniło zadość pilnej potrzebie włościan poprawienia paszy dla utrzymania inwentarzy.

Podnosząc tę działalność, z całym uznaniem musi też Wydział krajowy wspomnieć o akcji ratunkowej, podjętej z inicjatywy obywatelskiej mieszkańców okolic kłeską nawiedzonych, akcji, która znalazła wyraz w zawiązaniu się Komitetu ratunkowego, złożonego z posłów i prezesów Rad powiatowych powiatów kłeską dotkniętych. Starania Komitetu, podjęte zarówno we Lwowie, jak w Wiedniu, w celu jak najdokładniejszego poinformowania c. k. Rządu Centralnego o rozmiarach kłeski, przyczyniły się w niemałym zapewne stopniu obok poparcia i właściwego przedstawienia rzeczy ze strony c. k. Prezydium Namiestnictwa do uwzględnienia potrzeb kraju w tej mierze, jakie znalazło wyraz w Najwyższem Rozporządzeniu z d. 15. września 1900 r. (Dz. u. p. Nr. 153), którem na cele akcji ratunkowej w okolicach dotkniętych powodzią w kraju naszym przyznano poważną kwotę 2,750.000 K. na zapomogi dla zaopatrzenia ludności w żywność, ziarno do siewu, paszę dla bydła, tudzież dla umożliwienia naprawy uszkodzonych budowli i dostarczenia ludności zarobku.

Zasiłek ten, osiągnięty dzięki wspólnej akcji wymienionych czynników, a więc c. k. Prezydium c. k. Namiestnictwa, Wydziału krajowego i Komitetu obywatelskiego, któremu Wydział krajowy udzielił materyałów, jakimi w owej chwili rozporządzał, dozwolił przyjść z pomocą ludności dotkniętej kłeskami na czas przed dokonaniem zasiewów jesiennych, czem uchronił tę ludność od grożącego niebezpieczeństwa, braku ziarna na zasiewy, a kraj od tak znacznego zmniejszenia produkcji rolnej w roku przyszłym, jakiego miało miejsce bez tej pomocy, a zasiłek ten wydzielony hojnie i stósownie do rozmiarów kłeski, pozwolił zachować na żywność dla ludności w czasie zimy i na zakupno ziarna do siewu wiosennego odpowiednie kwoty.

Wedle informacji, udzielonej Wydziałowi krajowemu przez c. k. Prezydium Namiestnictwa, rozdzielono dotychczas z funduszu tego między dotknięte kłeską powiaty kwotę 673.000 K.

Stosownie do natury kłesk elementarnych, które nawiedziły poszczególne okolice kraju, rozpadają się powiaty w r. 1900 r. kłeskami dotknięte ze względu na charakter i rozmiary kłesk, na liczbę dotkniętych niemi mieszkańców, na dwie nader różne od siebie grupy. Pierwsza grupa, grupa powiatów nawiedzonych powodzią obejmuje 21 powiatów, druga grupa powiatów dotkniętych tuczami i gradobiciem, lokalnymi powodzią, spowodowanymi burzami, składa się z 4 tylko powiatów. Podczas gdy pierwsza grupa tworzy prawie zwarte terytorium, z wyjątkiem bowiem dwu powiatów zachodnich, Nowotarskiego i Sandeckiego, reszta powiatów tę grupę tworzących łączy się z sobą terytorjalnie, to w grupie drugiej trzy powiaty: Jasielski, Gorlicki i Grybowski, tworzą wprawdzie jedno terytorium, okolice jednak w nich dotknięte kłeską, nie łączą się z sobą, czwarty zaś powiat Myślenicki, leży zupełnie oderwany od nich.

Na grupę pierwszą składają się powiaty: Bóbrka, Bohorodczany, Brzozów, Buczacz, Dolina, Drohobycz, Kałusz, Kołomyja, Nadwórna, Nowy Sącz, Nowy Targ, Przemyśl, Rohatyn, Rudki, Sanok, Stanisławów, Stary Sambor, Stryj, Tłumacz, Turka i Żydaczów. Dane ilustrujące rozmiary kłeski, szkody przez nią zrządzone, nadesłane w odpowiedzi na okólnik Wydziału krajowego z d. 17. lipca 1900 r. LW. 49.042, tudzież na okólnik z d. 27. lipca 1900 r. LW. 51.341 i z d. 17. września 1900 r. LW. 53.747 staraliśmy się ująć w dołączone pod 3 %/. tabele, jako Al. 3. a, b, c, d, niniejszego a. b.

Nie będziemy tu z tabeli tej powtarzać szczegółów w niej zawartych, zaznaczymy tylko ogólne jej wyniki, a zarazem zwracamy uwagę na jej braki. W pierwszej rubryce tabeli znajdujemy cyfry kompletne z 21 powiatów: liczba gmin, w których kłeska

powodzi szkody zrządziła, wynosi 782; już druga rubryka, obejmująca wykaz obszarów dworskich nie jest zupełną, szereg bowiem Wydziałów powiatowych bądźto z rozmysłu cyfr co do obszarów dworskich nie podał i to wyraźnie zaznaczył w swych relacjach, bądź też nie wyjaśniając, dlaczego to czyni, nie objął swemi wykazami obszarów dworskich, bądźto wrzescie nie zaznaczył wcale w relacji, czy dane przezeń zebrane dotyczą też obszarów dworskich, czy nie. Podobnie ma się rzecz z cyfrą dotkniętych klęską gospodarstw, (wedle tabeli: 56.354). która nie jest kompletną, trzy bowiem Wydziały powiatowe cyfry tej nie podały w swych sprawozdaniach. Cyfra ilości ludzi na tych gospodarstwach żyjących, zatem wskutek klęski w bycie zagrożonych, nie mogła być podaną, zbyt bowiem wielkie luki były pod tym względem w sprawozdaniach. Podobnie ma się rzecz z cyframi, oznaczającymi powierzchnię poszczególnych rodzajów kultury rolnej zniszczonej powodzią. Obok, zupełnie nie wypełnionych pod tym względem sprawozdań, były takie, gdzie ściągano n. p. łąki, pastwiska i lasy razem, gdzieindziej łączono role i ogrody, sumy więc tych rubryk nie dają obrazu rzeczywistego stanu rzeczy z ścisłością odpowiednią. Ścisłszą już jest suma uzyskana w rubryce ryczałkowej: powierzchnia gruntów zalanych, brak tu bowiem do zupełności tylko dat z 3 powiatów, a wykazana powierzchnia: 148.704 morgów, daje wyraz rozmiaru klęski. Zupełną jest suma „Szkody w płonach“ 6,288.816 K., wskutek powodzi wynikłej, zupełną sumą powierzchni gruntów, które powódź odebrała kulturze przez oderwanie lub naniesienie żwirem i kamieniem 6.247 morgów o wartości 1,033.903 K. (po 165 K. za morg straconego gruntu), powiaty bowiem, z których nie ma w tym względzie danych zaznaczyły (z wyjątkiem pow. Sanockiego i Turczańskiego), iż straty z tego tytułu są drobne i w rachubę nie wchodzą.

Druga tabela (b) przedstawia szkody, jakie powódź zrządziła w komunikacjach i istniejących w powiatach budowach ochronnych wodnych. Sumy tych szkód: w komunikacjach: 1,309.956 K., w budowach wodnych, (przeważnie drogi i mosty chroniących): 509.820 K., uważane być mogą za zupełne i ścisłe, tu nadmieniamy tylko, że relacje dotyczące drogowych szkód zestawione bardzo szczegółowo, podają uszkodzone lub zniszczone objekta, nasypy, mosty, ich wartość i koszt ich naprawy względnie rekonstrukcji.

Trzecia tabela (c) podaje zestawienie szkód zrządzonych przez uszkodzenie lub zniszczenie budynków. Cyfry tej tabeli, suma budynków uszkodzonych: 1503 i suma ich wartość przedstawiająca: 219.385 K., acz z pewnością nie zupełnie ścisłe, dają przecież pewne podstawy do ocenienia szkody, jaką gospodarstwo społeczne przy klęsce powodzi przez zniszczenie i uszkodzenie budynków ponosi.

Wrzescie czwarta tabela (d) obejmuje zestawienie żądań Wydziałów powiatowych co do wysokości potrzebnej pomocy i ogólne cyfry szkody w każdym powiecie. Acz są w tem zestawieniu żądań dotkliwe luki (n. p. Wydział powiatowy drohobycki, który zestawiał bardzo szczegółowo skutki klęski, nie ujął swych żądań cyfrowo wcale), to jednak zestawienie to nie jest, zdaniem Wydziału krajowego bez znaczenia. Daje ono bowiem w ogólnych zarysach, że tak powiemy, możność ocenienia głównych potrzeb, które muszą i powinny być przedewszystkiem zaspokojone, daje możność ocenienia wzajemnego stosunku różnych rodzajów potrzeb spowodowanych klęską, wrzescie daje możność ocenienia stosunku ogólnej sumy żądań do wykazanej ogólnej sumy szkody poniesionej. By zacząć od tego ostatniego wyniku tabeli, zaznaczamy, że żądania powiatów znajdujące wyraz w ogólnej kwocie: 3,935.163 K. nie sięgają połowy wykazanej przez nie szkody, obliczonej na sumę: 9,361.880 K., że zatem w żądaniach nie przekroczono miary, któraby kazała przypuszczać przesadę lub chęć wyzyskania klęski dla pozyskania funduszów bez ofiar ze strony ludności interesowanej. Co do wzajemnego stosunku poszczególnych rodzajów potrzebnej pomocy uderza fakt, iż najwyższem żądaniem, acz zaledwie przez 6 Wydziałów powiatowych (na 21) cyfrowo ujętem, jest żądanie pomocy na zakupno paszy, co odpowiada powszechnie odczuwanemu brakowi paszy w kraju, że dalej drugim z rządu co do wysokości jest żądanie pomocy na przywrócenie uszkodzonych komunikacji (żądanie w kwocie 919.910 K. przy wykazanej szkodzi 1,309.956 K., dochodzące zatem prawie dwóch trzecich tej szkody), co z jednej strony świadczy o zrozumieniu doniosłości środków komunikacyjnych dla ekonomicznego podźwignienia ludności, z drugiej strony jest niewątpliwie w znacznej mierze wynikiem intencji Wydziałów powiatowych dostarczenia ludności zarobku przy budowie dróg i ich naprawie. Obok tych dwóch rodzajów pomocy potrzebnej schodzą inne, jak: potrzeba funduszów na dostarczenie żywności dla ludności i ziarna do siewu, na drugi plan niejako, łącznie bowiem (na żywność: 374.070 K., na

kupno ziarna 355.267 K., razem: 729.337 K.) nie dosięgają ani żądanej na naprawę dróg kwoty ani kwoty potrzebnej zlanem Wydziałów powiatowych na dostarczenie paszy. Żądanie wreszcie na budowę ochronnych budowli wodnych, obejmujące jedynie najkonierniejsze potrzeby wobec stosunków, jakie tegoroczna powódź stworzyła, cyfrowo przez 6 (na 21) Wydziałów powiatowych przedstawione w łącznej sumie: 477.300 K., (w czem lwią część stanowią żądania Wydziału powiatowego w Stryju: 356.500 K.), nie jest wyrazem całej w tej mierze odczuwanej potrzeby, nie masz bowiem w omawianej grupie jednego Wydziału powiatowego, któryby po za swemi cyfrowo ujętymi żądaniami nie był podniósł z naciskiem nieodzownej potrzeby, jak najrychlejszego przystąpienia do regulacyi głównych rzek karpackich i przeprowadzenia zabudowań potoków górskich.

Kończąc na tem omówienie tej grupy zestawiamy to ryczałtowo szkody przez tworzące ją powiaty wykazane:

1. szkoda w plonach	6,288.816 K.
2. „ w gruntach utraconych	1,033.903 „
3. „ w budynkach	219.385 „
4. „ w komunikacyach	1.309.956 „
5. „ w budowlach wodnych	509.820 „
Razem	9,361.880 K.
Suma zaś żądanej pomocy	3,935.163 „

Drugą grupę stanowią cztery powiaty: Gorlicki, Grybowski, Jasielski i Myślenicki, zniszczone lokalnie przez burze i grady. Jako klęski ściśle lokalne, acz dotkliwe i wymagające pomocy, której nie mogą dać lokalne czynniki, nie nadawały się one do ujęcia w formę tabeli, wymagając osobnego omówienia dla każdego specjalnie powiatu. I tak w powiecie Gorlickim zniszczyła burza plony w 3 gminach: Łosie, Kunkowe i Klimkówka, rujnując 342 gospodarstw o 1900 mieszkańcach, zrządziwszy szkodę oszacowaną na 67.200 K., bo zniszczyła plony na powierzchni 3.580 morgów gruntu. Wedle relacyi Wydziału powiatowego zarówno brak ziarna do siewów jesiennych, jak brak żywności dla ludzi okazały się już w sierpniu a Wydział powiatowy żądał pomocy w kwocie 30.000 K. na umożliwienie mieszkańcom dokonania zasiewów i wyżywienia się przez zimę i wiosnę i 3.000 K. na odbudowanie dróg zupełnie zniszczonych. Powiat Grybowski ucierpiał wedle relacyi Wydziału powiatowego częściowo wskutek burz i lokalnych powodzi i to w tych samych okolicach, w których klęski w r. 1899 dotkliwe dały się uczuć ludności. Przy relacyi przedłożył Wydział powiatowy, wykaz szkód zrządzonych w komunikacyach obliczając je na około 5000 K. i żądał zapomogi w kwocie 4500 K., Wydział powiatowy Jasielski przedłożył relacyą z dnia 19. października 1900 r. L. 1230 podania 4 gmin: Żubno szlacheckie, Glinnik polski, Glinnik niemiecki i Łajсце, nawiedzonych w dniu 23. lipca b. r. gradem i upraszał o wyjednanie dla nich pomocy. Szkada w plonach zrządzona obliczoną została przez gminy na 36.000 K. Wreszcie Wydział powiatowy Myślenicki przedstawił w relacyi z dnia 7. września 1900 r. L. 2564 prośbę 10 gmin zniszczonych burzą gradową prawie doszczętnie tak, iż z plonów nic nie pozostało. Wedle oszacowania wynosi szkoda: 64.715 K. a dotknęła 402 gospodarzy. Nadto podniesiono w relacyi, że w okolicy dotkniętej i powiecie w ogóle zbiory zawiodły tak, iż rok 1900 jest rokiem zupełnego nieurodzaju, grożącym z wiosną brakiem ziarna do siewu i głodem wśród ludności. Żądań potrzebnej dla ludności pomocy nieokreślił Wydział powiatowy cyfrowo, podając jedynie, iż na naprawę dróg gminnych drugiej klasy i dostarczenie przytem ludziom zarobku potrzeba co najmniej 20.000 K.

Suma szkody w drugiej grupie powiatów wynosi tedy: 172.915 K, a suma żądanej, cyfrowo ujętej i określonej pomocy daje cyfrę: 57.500 K.

W obu grupach obliczona szkoda czyni łącznie: 9,534.795 K.

suma żądanej pomocy: 3,992.663 K.

Zanim przejdziemy do ocenienia wniosków, jakie Wydział krajowy, Wys. Sejmowi przedkłada, musimy jeszcze zaznaczyć fakt, że przeważna część sprawozdań Wydziałów powiatowych, na których się opiera powyższe obliczenie, przedłożoną była jeszcze w połowie miesiąca sierpnia b. r., że więc daty, w sprawozdaniach tych zawarte, mają niewątpliwie obok zalet także wszelkie wady właściwe datom zbieranym dorywczo, pod świeżem wrażeniem klęski, a więc niewątpliwie przeceniają w niejednym wypadku jej rozmiary i znaczenie. Podnieść tę okoliczność, uważa Wydział krajowy tem bardziej za obowiązek, iż zaznaczywszy wyżej, gdzie mówiono o wysokości żądanej pomocą w poró-

wnaniu z wykazaną szkodą, umiarkowanie Wydziałów powiatowych w żądaniach pomocy, mógłby tem samem wzbudzić mniemanie, że i te ostateczne wyniki zestawienia uważa za zupełnie odpowiednie rzeczy wistości; tak zaś nie jest, cyfra bowiem wysokości szkód jest niewątpliwie nie dość ściśle obliczoną, a wobec niej „umiarkowanie żądanej pomocy” jest raczej, co do znacznej przynajmniej ilości powiatów, teoretycznym tylko, nie ściśle i praktycznie zastosowanem do wysokości rzeczywistych potrzeb na rok 1901. Nie podobna twierdzenia tego uzasadniać szczegółowo, wymagałoby to bowiem szczegółowego badania na miejscu, co znowu byłoby nazbyt kosztownem, sądzymy jednak, że wystarczy nadmienić, że przewidywany w sprawozdaniach znacznej liczby Wydziałów powiatowych zupełny nieurodzaj kartofli, poważny bardzo czynnik wysokości żądań zgłoszonych w dziale na wyżywienie ludności, powodujący bowiem wysokie obliczenia kwot na żywność potrzebnych z powodu spodziewanych wysokich cen tego artykułu, nie ziścił się na szczęście, że dalej niewątpliwie i szkody w komunikacjach wykazane nie powinny być brane za podstawę żądania pomocy na ten cel tak, iżby przywrócenie stanu przed szkodą w tej gałęzi administracyi osiągnąć już w ciągu roku, lecz, że żądania te powinny się opierać na planie rozłożenia robót na szereg kilku lat najbliższych.

Mając na oku te okoliczności, z jednej strony, dalej licząc się z faktem przyznania pokaźnej pomocy przez c. k. Rząd, a z drugiej strony uwzględniając stan funduszków kraju przedstawiony szczegółowo Wys. Sejmowi w przedłożenem sprawozdaniu o preliminarzu budżetu funduszu krajowego na r. 1901, Wydział krajowy przedstawia Wys. Sejmowi wśród wniosków kończących niniejsze sprawozdanie dwa wnioski dotyczące finansowej pomocy kraju. Pierwszy z nich to wniosek przyjęcia na kraj obowiązku oprocentowania przez lat 6 począwszy od r. 1901 wedle stopy procentowej nie wyższej jak 6 od sta pożyczek, któreby zaciągnąć zechciały w ciągu roku 1901 Reprezentacye powiatowe na cele akcji ratunkowej, i wniosek wstawienia na uczynienie zadość temu obowiązkowi w preliminarz wydatków funduszu krajowego kwoty 40.000 K. W ten sposób daną będzie Reprezentacyom powiatowym możność uzyskania w drodze pożyczki dla powiatu bezprocentowej kwot potrzebnych na cele produktywne akcji ratunkowej, a więc na kupno ziarna do siewu, paszy dla bydła, ewentualne dokupno z wiosną inwentarza w miejsce zredukowanego przed zimą, przyczem Wydział powiatowy rozporządzając zaciągniętą przez się na powyższe cele pożyczkę już to gotówkowo, już w dostarczonych w naturze artykułach, miałyby możność odebrania od gospodarzy wspomozonych kwot wypożyczonych, nie angażowałby przeto funduszy własnych. Nadto zaciągniętych pożyczek mogłyby Reprezentacye powiatowe użyć także na rekonstrukcyę lub budowę takich obiektów komunikacyjnych, któreby mając większe znaczenie gospodarcze dla ludności, mogły następnie z dochodów, jakie przynoszą przyczynić się do stopniowej acz na dłuższy szereg lat rozłożonej spłaty zaciągniętej przez powiat pożyczki. Pomoc kraju w tej formie udzielona dałaby Reprezentacyom powiatów dotkniętych klęską możność uzyskania w roku 1901 na cele akcji ratunkowej kwoty (licząc na stopę oprocentowania 6 od sta, odpowiadającą dzisiejszym stosunkom targu pieniężnego w kraju) 666.000 K., co przy pomocy Państwa w sumie 2,750,000 K. daje sumę zbliżoną do sumy żądań powiatów, bo: 3,416 000 K., różniącą się od pierwotnej kwoty żądań o 576.663 K., suma 3,416.000 K. tworzy okrągło licząc 850/0 żądanej pomocy, redukcya więc żądań powiatów wynosi zaledwo 150/0.

Forma proponowanej przez Wydział krajowy w omówionym wniosku pomocy została w roku zeszłym uznana przez Wys. Sejm za najodpowiedniejszą, Wydział krajowy nie uważa więc za potrzebne obszerniejszego jej zalecania, nadmieniając jedynie, iż jest ona z jednej strony wobec dzisiejszego stanu finansów kraju jedynie możliwym sposobem przyjscia powiatom z wydatniejszą pomocą pieniężną, z drugiej strony, zaś daje najwięcej rękami oględnego korzystania z tej pomocy, bo pod własną odpowiedzialnością czynników pomocy tej żądających.

W drugim wniosku natury finansowej proponuje Wydział krajowy Wys. Sejmowi wstawienie w preliminarz wydatków budżetu funduszu krajowego na r. 1901 kwoty 80.000 K. w rub. X. poz. 173 b), przeznaczonej na zasiłki na utrzymanie dróg gminnych w celu ułatwienia Reprezentacyom powiatowym i gminom przywrócenia do dobrego stanu komunikacyi zniszczonych klęskami elementarnymi w r. 1900. Wniosek ten jest wpływem uznania ze strony Wydziału krajowego wyjątkowości położenia Wydziałów powiatowych i gmin powiatów klęską powodzi dotkniętych w sprawie przywrócenia zniszczonych komunikacyi. Wskutek klęski zniszczone komunikacye winny być przez te

czynniki, które ustawą drogową zostały powołane do jej wykonywania, jak najrychlej naprawione tak, by komunikacja odbywać się mogła, środków zaś do spełnienia tego obowiązku, właśnie wskutek klęski, przyznania opustów podatkowych a w następstwie obniżenia wyników opodatkowania, braknąć musi, dochody bowiem na ten cel przeznaczone nie tylko nie mogą być podwyższone lecz owszem muszą się obniżyć. Uchwalona przez Wys. Sejm ustawa drogowa przewiduje możliwość takiego stanu rzeczy w §. 28 ustępie końcowym, stwarzając możność Reprezentacyom powiatowym uzyskania pomocy kraju w podobnych wypadkach niemożności zaspokojenia niezbędnych potrzeb dróg powiatowych i gminnych z własnych zasobów. Wydział krajowy uwzględniając to wyjątkowo położenie Reprezentacyi powiatowych powiatów dotkniętych klęską pragnie w proponowanej na rok 1901 pozycyi wydatków uzyskać możność przyjscia im z pomocą.

Rezolucye proponowane przez Wydział krajowy pod IV., V., VI. i VII. mają na celu uzyskanie dla ludności dotkniętej klęską: 1. odpowiednich z ustawy należnych opustów podatkowych i ulgi w egzekwowaniu zaległości, 2. ulg w taryfach kolejowych dla transportów potrzebnych dla prowadzenia akcyi ratunkowej, 3. otwarcia w powiatach dotkniętych klęską a posiadających źródła surowicy solnej tych źródeł dla poprawy paszy, 4. przyznania aktom prawnym, jakie będą potrzebne dla zapewnienia zwrotu pożyczki, które Reprezentacye powiatowe zechcą zaciągnąć za oprocentowaniem z funduszu krajowego (w myśl wniosku II.) uwolnień od stempla, należności o opłat hipotecznych. Rezolucye te — sądzimy nie wymagają osobnego motywowania.

W punkcie VIII. wniosku zamieszcza Wydział krajowy rezolucyę do c. k. Rządu wzywającą do spiesznego przystąpienia do regulacyi rzek karpackich. Motywów obszernych rezolucya ta będąca powtórzeniem tylokrotnie niestety bezskutecznie przez Wys. Sejm uchwalanych wezwań, chyba nie potrzebuje. Do wszystkich argumentów, które dotąd w sprawie tej przytaczano, przybywa tegoroczna klęska, kosztująca skarb państwa i kraju znaczne sumy, pociągająca nowe ofiary tych czynników, ofiary niedorównujące stratom poniesionym przez ludność, nie będące w stanie usunąć zgubnych skutków klęski przez szereg lat trwających, a wynikające przeważnie z zaniedbania sprawy regulacyi rzek karpackich od r. 1886 zalegającej w biurach c. k. Rządu centralnego, odraczanej ze względów natury już to finansowej już technicznej z zapoznaniem ekonomicznej doniosłości tej sprawy, dla naszego kraju. Wydział krajowy sądzi, że wznowienie tej sprawy obecnie, wznowienie z całym naciskiem jakiego wymaga ważność tej sprawy, jest obowiązkiem i dlatego przedstawia proponowaną pod VIII. rezolucyę.

Na podstawie powyższego sprawozdania Wydział krajowy ma zaszczyt upraszać :

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

I. Sejm przyjmuje do wiadomości sprawozdania Wydziału krajowego w powyższym przedmiocie.

II. Sejm przyjmuje na fundusz krajowy król. Galicyi i Lodomeryi z W. Ks. Krakowskiem obowiązek oprocentowywania przez lat sześć począwszy od r. 1901, wedle stopy nie wyższej jak 6 od sta, pożyczek zaciągniętych w ciągu roku 1901 przez Reprezentacye powiatowe względnie przez gminy lub jednostki za gwarancyą Reprezentacyi powiatowych dla złagodzenia skutków klęsk elementarnych a mianowicie:

- a) na kupno ziarna do siewu,
- b) na kupno paszy,
- b) na dokupno żywego inwentarza gospodarskiego.

Na rok 1901 wstawia Sejm w rubryce XVII. wydatków budżetu funduszu krajowego kwotę 40.000 K. do rozporządzenia Wydziału kraj. na pokrycie odsetek w myśl powyżej przyjętego obowiązku płatnych w r. 1901.

III. Sejm wstawia do rubr. X. wydatków budżetu krajowego w poz. 173 b. 80.000 K. na zasiłki na utrzymanie dróg gminnych w celu ułatwienia Reprezentacyom powiatowym i gminom przywrócenia do dobrego stanu zniszczonych komunikacyi przez klęski elementarne w r. 1900. Przyznanie takich zasiłków pozostawia Sejm Wydziałowi krajowemu.

IV. Sejm wzywa c. k. Rząd by należne poszkodowanym przez klęski w r. 1900 opusty podatkowe przyznane były jak najrychlej, tudzież by w gminach dotkniętych klęskami powstrzymano egzekucje zaległości podatkowych aż do zbioru r. 1901.

V. Sejm wzywa c. k. Rząd, by przyznał opusty w taryfach kolejowych w obrębie Galicyi dla przewozu produktów rolnych mających służyć ludności okolic dotkniętych w r. 1900 klęskami elementarnymi do siewów lub na wyżywienie.

VI. Sejm wzywa c. k. Rząd, by wiosną r. 1901 dla poprawy paszy w okolicach dotkniętych klęską, w których znajdują się źródła surowicy solnej, dozwolił ludności bezpłatnego z nich korzystania.

VII. Sejm wzywa c. k. Rząd, by przyznał skryptom dłużnym zeznawanym przez osoby uprawnione w myśl rezolucyi II. do zaciągania pożyczek za opłatą procentów z funduszu krajowego uwolnienie od stempla i należności a również by przyznał wszelkim aktom prawnym dla zabezpieczenia tych pożyczek zeznawanym takie uwolnienie i wolność od opłat hipotecznych.

VIII. Sejm ponawiając uchwały swe z dnia 17. października 1884, z dnia 15. listopada 1890, z dnia 6. kwietnia 1892 i z dnia 13. lutego 1894 r. wzywa c. k. Rząd, ażeby celem ochrony kraju od powtarzających się tak często klęsk powodziowych przeprowadził regulację głównych rzek karpackich jak najrychlej, stosując się do porządku i programu robót uchwalonego przez Wys. Sejm na posiedzeniu z dnia 13. lutego 1894 roku.

Z Rady Wydziału krajowego Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem.

Marszałek krajowy :

***S. Badeni* m. p.**

Sprawozdawca :

***Mieczysław Onyszkiewicz* m. p.**

Członek Wydziału krajowego.

Odpis okólnika

Wydziału krajowego z dnia 17. lipca 1900 r. L. 49042 do Wydziałów powiatowych: 1. w Nowym Sączu, 2. Przemyślu, 3. Starym Samborze, 4. Drohobyczu, 5. Stryju, 6. Żydaczowie, 7. Dolinie, 8. Kałuszu, 9. Rohatynie, 10. Bohorodczanach, 11. Stanisławowie, 12. Tłumaczu, 13. Nadwórnie, 14. Kołomyi, 15. Buczaczu.

Kłęska powodzi, jaka nawiedziła obok innych powiatów w kraju, także tamtejszy powiat, czyni niezbędnem zebranie danych o jej rozmiarach i skutkach, któreby umożliwiły obmyślenie ewentualnie potrzebnych środków dla przyjscia z pomocą już to dotkniętej kłęską ludności, już to Reprezentacyom powiatowym i gminnym, zagrożonym w swej gospodarce finansowej przez ubytek dochodów, jakie pociągną za sobą opusty podatkowe i zubożenie mieszkańców w dodatkach do podatków niezbędnych dla przywrócenia uszkodzonych komunikacyi, dróg, mostów, zerwanych robót ochronnych, do pierwotnego, należytego stanu. W celu oparcia planu akcji, zakreślenia jej właściwych granic ze względu na położenie finansów kraju i jego zasoby, wzywamy Wydział powiatowy, by jak najszybciej a najdalej do dnia 10. sierpnia 1900 r. przedłożył nam swe sprawozdanie o rozmiarach kłęski, zrządzonej tegoroczną powodzią.

Sprawozdanie to winno obejmować odpowiedzi o ile możności jak najdokładniej cyfrowo określone na następujące pytania: 1. Jaka woda płynąca wyrządziła szkody w powiecie? 2. Ile gmin i obszarów dworskich zostało dotkniętych kłęską powodzi? 3. Jak wielką jest ludność tych gmin, ilość gospodarzy gruntowych, oraz liczba gospodarzy i członków rodzin nawiedzonych kłęską? 4. Ile morgów zajmuje obszar zalany, tak gruntów gminnych jak dworskich, tudzież ile morgów przypada z tego na role, łąki, pastwiska, ogrody? 5. Ile budynków i zakładów wodnych (młynów, tartaków, foluszów) uszkodził wylew, i jak wysoką jest z tego powodu szkoda? 6. Ile morgów gruntów nadbrzeżnych zabrała woda? ile morgów zasypała żwirem — jaką wartość przedstawia obszar zabrany lub tak zasypany, że nie może być nadal użytym pod kulturę? 7. Jak wielką jest szkoda wyrządzona prywatnym lub spółkowym budowlom wodnym jak: wałom, szluzom, przepustom, jazom, tamom, opaskom i t. d.? 8. Jak wysoką jest szkoda zrządzona w plonach ról, łąk, pastwisk i lasów? 9. Czy zachodzi obawa braku żywności dla ludzi i bydła? Jakiej kwoty byłoby potrzeba dla dostarczenia odpowiednich zasobów? 10. Czy zachodzi obawa niemożności dokonania zasiewów jesiennych i z wiosną r. 1901 i jakiej kwoty byłoby potrzeba na zakupno nasion do siewu? 11. Jakiej kwoty pieniężnej potrzebuje powiat dla przywrócenia komunikacyi powiatowej i gminnej, oraz naprawy istniejących a uszkodzonych budowli wodnych, służących do ubezpieczenia brzegów lub zabezpieczenia przed wylewami, wreszcie dla wykonania takich budowli wodnych niecierpią-

cych zwłoki, bez których z powodu zdziczenia łożysk rzecznych powstałego z powodzi, właściciele gruntów przyległych do rzek byłiby narażeni na dalszą stratę ziemi.

Daty dotyczące szkód winny obejmować tak grunta i budowle w gminach, jak na obszarach dworskich a zebrać je Wydział powiatowy winien w porozumieniu z tamtejszem c. k. Starostwem. Przedłożenie jak najrychlejsze wyczerpująco i sumiennie opracowanego sprawozdania, leży w interesie ludności tamtejszego powiatu, sprawozdanie to bowiem posłuży do ocenienia klęski i wymiaru pomocy tak państwa jak kraju dla tamtejszego powiatu a Wydział kr. zwracając się do Wydziału pow. w tej sprawie, tuszy, iż Wydział powiatowy w relacji swej zdoła uniknąć przesadnych i urojonych dat podawanych zazwyczaj przez czynniki wprost interesowane, lecz — redukując żądania pomocy i wysokość szkód do najniezbędniejszych i rzeczywistych sum, przedstawi stan rzeczy prawdziwie i da Wydziałowi krajowemu rzetelną podstawę do dalszej akcji.

D. j. w.

Odpis odezwy

Wydziału krajowego z dnia 17. lipca 1900 l. 49042 do c. k.
Prezydium Namiestnictwa we Lwowie.

Rozmiary klęski powodzi, która w ubiegłym tygodniu nawiedziła liczne okolice naszego kraju, — grożącej w tych okolicach licznym rzeszom ludności nędza wynikła z braku żywności dla ludzi i paszy dla inwentarzy, wkładają na Wydział krajowy obowiązek zwrócenia się w tej sprawie z niniejszem przedstawieniem, już bowiem dziś acz na podstawie lakonicznych, przeważnie telegraficznych relacji widoczna, że klęska spowodowała następstwa dłużej trwające, których złagodzenie wymagać będzie wydatnej pomocy ze skarbu Państwa. Zarówno w przyznaniu jak najdalej idących opustów podatkowych jak i w przyznaniu funduszków, któreby z jednej strony ludności klęską dotkniętej ułatwiły przetrwanie wywołanej tą klęską kryzys gospodarczej, z drugiej strony dały czynnikom lokalnym, powiatom i gminom, zachwianym przez zniszczenie dróg, mostów, robót ochronnych w całej ich gospodarce możność wykonania w okolicach nawiedzonych klęską, koniecznych robót publicznych, usuwających następstwa klęski, a umożliwiających ludności zarobek przy tych robotach.

Obok rzek głównych zrzędziły wylewy drobniejszych dopływów nawet potoków w zwykłych warunkach nieznacznych, ogromne szkody. Wspominamy tylko o Strwiążu, Jabłonce, Lenince, Mszańcu i innych dopływach Dniestru, które w pow. Starosamborskim znaczne zrzędziły szkody, wspomnimy o Tyśmienicy (w pow. Drohobyckim) Oporze (w pow. Stryjskim) o wylewach Mizunki, Łomnicy i Czeczwy (w pow. Dolińskim) Bołohówki, Łomnicy, Siwki, (w pow. Kałuskim) Maniawki, Sadowki, Bystrzyca Złota i Czarna, Łukwi, Siwki, Worony, Strymby (które obok Dniestru i Prutu zniszczyły wylewem powiaty: Bohorodczański, Stanisławowski, Nadwórniański), wreszcie o drobnych potokach w powiecie Kołomyjskim, licznych rzekach: w powiecie Żydaczowskim, Rohatyńskim i Buczackim. Powiaty polityczne Przemyśl, Stary Sambor, Drohobycz, Stryj, Żydaczów, Dolina, Kałusz, Bohorodczany, Stanisławów, Nadwórna, Tlumacz, Kołomyja, a po drugiej stronie Dniestru: Rohatyn i Buczacz — oto terytorium nawiedzone klęską w całym słowa znaczeniu groźną i bardzo dotkliwą, już samym obszarem zajętej przestrzeni imponującą, zwłaszcza gdy się zważy, że doliny rzek to właśnie najżyźniejsze grunta rolne w tych okolicach.

Wydział krajowy zwracając na te okoliczności uwagę c. k. Prezydium Namiestnictwa, podnosząc, iż koniecznem będzie obok doraźnej pomocy, dla ludności obmyślić źródło pomocy dla dokonania zasiewów jesiennych i wiosennych, a nadto zapewnić środki mogące czynnikiem miejscowym powiatom i gminom ułatwić spełnianie ich zadań ustawowych, utrudnione zwichnięciem podstaw ich gospodarki powiatowej, uprasza c. k. Prezydium Namiestnictwa, by raczyło opierając się na danych, jakimi Prezydium rozporządza, przedstawić położenie dotkniętych klęską okolic c. k. Rządowi centralnemu.

Zarazem ma Wydział krajowy zaszczyt oznajmić, że równocześnie zarządza okólnikiem wydanym do interesowanych Wydziałów powiatowych zebranie odpowiedniego materiału, któryby mógł posłużyć do wytworzenia obrazu rozmiarów klęski, a na jego podstawie wygotowanie planu dalszej akcji, mającej na celu złagodzenie jej skutków. Okólnik ten mamy zaszczyt przesłać c. k. Prezydium, a oznajmiając, że wyniki sprawozdań c. k. Prezydium zakomunikujemy, upraszamy c. k. Prezydium, by także raczyło Wydziałowi krajowemu udzielić wyników dochodzeń, jakie ze strony c. k. Prezydium zarządzone będą.

D. j. w.

TABELA

zrządzonych przez powódź z r. 1900 w plonach i grun-

Nazwa powiatu	Liczba gmin dotkniętych	Liczba obszarów dworskich dotknięt.	Liczba gospodarstw dotkniętych	Liczba mieszkańców dotkniętych	Powierzchnia gruntów zalanych w morgach				
					Role	Łąki	Pastwiska	Ogrody	Razem
Bóbrka	11	11	598	--	939	1.613	2.621	38	5.211
Bohoro-dczany	19	—	3.397	--	377	1.456	—	—	1.833
Brzozów	29	22	933	—	3.003	110	30	—	3.143
Buczacz	6	—	836	4.721	—	—	—	—	2.380
Dolina	43	—	9.684	—	—	—	—	—	3.243
Drohobycz	79	—	3.300	12.986	5.769	16.146	755	43	22.713
Kałusz	67	27	9.205	27.228	23.884	5.931	—	1.221	31.036
Kołomyja	38	—	1.431	3.102	1.342	1.302	1.286	685	4.615
Nadwórna	33	—	2.147	7.738	612	1.136	716	169	2.633
Nowy Sącz	22	2	342	1.022	1.544	828	200	—	2.572
Nowy Targ	32	—	6.400	28.000	420	—	—	—	420
Przemyśl	27	7	629	4.000	1.803	—	—	—	1.803
Rohatyn	19	14	1.575	—	3.454	2.869	1.870	188	8.371
Rudki	20	—	—	14.000	—	—	—	—	—
Sanok	117	—	—	—	—	—	—	—	—
Stanisławów	53	36	5.800	29.000	—	—	—	—	13.000
Stary Sambor	18	—	593	—	—	—	—	—	—
Stryj	66	27	5.742	—	8.530	14.060	—	—	22.590
Tłumacz	28	—	528	12.424	5.231	410	650	580	6.871
Turka	13	—	—	—	—	—	—	—	—
Żydaczów	42	19	3.214	—	3.966	—	12.304	—	16.271
	782	165	56.354		60.874	45.851	20.432	2.924	148.704

S Z K Ó D

tach oderwanych lub zasypanych żwirem i kamieniem.

Wartość pieniężna szkody w plonach podana w koronach	Powierzchnia gruntów zabranych lub namulonych żwirem: w morgach	Wartość pieniężna wynikłej stąd straty w koronach	U W A G I
137.890	15	5.160	Brak paszy oblicza na: 146.116 k.
47.710	213	—	Obszary dworskie wyłączono — łąki i pastwiska objęto łącznie.
217.220	0.25	200	Nadto szkody zrzędzone przez myszy i przymrozki w kwocie 95.400 k.
133.025	166	50.800	Nie podano szczegółowo rodzaju gruntów zalanych.
112.760	— *	85.400	Ilość paszy jakiej braknie obliczono na 1,374.700 k.
636.279	116	53.620	
448.201	2.363	69.723	W cyfrze łąk objęto pastwiska.
53.820	223	51.680	
92.681	225	30.720	Bez obszarów dworskich.
30.761	107	29.200	Powierzchnię oznaczono całą jako rolę. Obszary dworskie wyłączono.
68.000	205	44.000	Powierzchnię oznaczono całą jako rolę. Obszary dworskie wyłączono.
155.000	2	1.600	Podano powierzchnię zniszczoną powodzią i gradem.
399.629	30	16.200	Wydział powiatowy bliższych danych nie podał.
231.600	—	—	Wlicza szkodę zrzędzoną powodzią, gradami i przez szkodniki i mrozy.
350.000	—	—	
786.000	50	20.000	Nie podano rodzajów kultury gruntów zalanych.
25.000	—	—	Innych danych co do powierzchni nie podano.
983.330	2.475	541.400	Powierzchnia podana jako „role“ obejmuje ogrody, podana jako łąki obejmuje pastwiska.
621.900	57	34.200	
144.000	—	—	Bliższych danych nie podano, zaznaczając, że w 3 gminach zmarniały plony w połowie, w 10 w 1/4 części.
614 010	—	—	Cyfry łącznie z obszarami dworskimi.
6,288.816	6.247.25	1,033.903	

Zestawienie szkód

zrządzonych powodzią w r. 1900 w drogach, mostach i ochronnych budowlach wodnych.

Nazwa powiatu	Wysokość szkody zrządzonej przez powódź w komunikacyi	Wysokość szkody w budowlach wodnych	Razem
	Korony	Korony	Korony
Bóbrka	1.105	—	1.105
Bohorodczany	22.300	20.000	42.300
Brzozów	11.499	—	11.499
Buczacz	11.705	—	11.705
Dolina	64.900	4.800	69.700
Drohobycz	318.614	4.200	322.814
Kałuż	110.265	30.820	141.085
Kołomyja	22.200	11.900	34.100
Nadwórna	27.020	37.500	64.520
Nowy Sącz	33.154	2.850	36.004
Nowy Targ	34.460	18.000	52.460
Przemyśl	6.400	—	6.400
Rohatyn	600	—	600
Rudki	8.970	—	8.970
Sanok	41.731	—	41.731
Stanisławów	53.400	5.000	58.400
Stary Sambor	11.593	18.000	29.593
Stryj	434.120	356.500	795.620
Tłumacz	28.000	—	28.000
Turka	41.000	—	41.000
Żydaczów	26.920	250	27.170
Razem	1,309.956	509.820	1,819.776

Zestawienie szkód

zrządzonych w budynkach mieszkalnych i gospodarskich.

Powiat	Ilość budynków uszk.	Wartość szkody w koron.	U w a g i
Bóbrka	—	—	Powiaty gdzie położono kreskę nie podają liczby budynków i nie oznaczają wysokości szkody.
Bohorodczany	10	1.100	
Brzozów	—	—	
Buczacz	120	8.070	
Dolina	25	14.500	
Drohobycz	77	42.780	
Kałuż	831	7.650	
Kołomyja	4	2.200	
Nadwórna	3	520	
Nowy Sącz	—	2.190	
I. Razem	1.070	79.010	
Nowy Targ	—	—	
Przemyśl	10	5.000	
Rohatyn	159	11.435	
Rudki	—	—	
Sanok	—	—	
Stanisławów	380	35.000	
Stary Sambor	4*	33.000	
Stryj	—	41.400	
Tłumacz	—	—	
Turka	—	—	
Żydaczów	—	14.540	
II. Razem	553	140.375	

*) 3 tartaki i młyn amerykański.

Zestawienie:

I. Ilość budynków uszkodzonych 1.070 — Wartość szkody: 79.010 kor.

II. " " " 533 " " 140.375 "

Razem tedy w 14 pow.: 1.503 budynków a kwota . 219.385 kor.
przedstawia wartość tej szkody.

Żądania Reprezentacyi powiatowych co do wysokości pomocy potrzebnej.

Nazwa powiatu	Na żywność w koronach	Na zasiewy w koronach	Na paszę w kor.	Na naprawę dróg	Na ludność ochronnych	Razem	U W A G I	Ogólna cyfra wykazanej szkody w koronach
Bóbrka	—	—	146.116	9.000	—	155.116	W innych rubrykach żądania cyfrowo nieoznaczone.	144.155
Bohorończany	1.500	1.500	—	20.000	20.000	43.000		91.110
Brzozów	—	20.000	—	40.000	—	60.000	Wydz. pow. żąda ogólnikowo tych kwot: na zapomogi i na roboty.	228.919
Buczacz	2.400	10.700	—	—	—	13.100	Inne rubryki cyfrowo nieoznaczone.	203.600
Dolina	50.000	—	1,374.000	53.900	9.000	1,486.900		282.360
Drohobycz	—	—	—	—	—	—		1,055.493
Katusz	30.000	70.000	—	40.000	84.000	224.000	Wydz. pow. nie oznaczył żądanej pomocy cyfrowo.	666.659
Kołomyja	9.630	4.312	—	22.000	—	35.942		141.800
Nadwórna	—	—	—	—	—	200.000	Wydz. pow. oznacza tę cyfrę, jako potrzebną dla dostarczenia ludności zarobku i wykonania potrzebnych robót.	188.441
Nowy Sącz	9.840	6.605	—	33.000	2.800	52.245		98.155
Nowy Targ	50.000	20.000	—	45.000	—	115.000	Żądana kwota na drogi obejmuje i roboty wodne.	164.460
Przemysł	—	15.000	30.000	6.400	—	51.400		168.000
Robatyn	13.700	41.150	28.500	600	—	83.950		427.864
Rudki	40.000	—	—	8.970	—	48.970		240.570
Sanok	30.000	30.000	—	40.000	—	100.000		391.731
Stanisławów	45.000	40.000	—	50.000	5.000	140.000		899.400
Stary Sambor	—	—	10.000	30.000	—	40.000	Żądana kwota 30.000 K. obejmuje też roboty ochronne.	87.593
Stryj	72.000	56.000	—	434.120	356.500	918.620		2,356.750
Tłumacz	20.000	40.000	20.000	20.000	—	100.000		684.100
Turka	—	—	—	40.000	—	40.000		685.000
Żydaczów	—	—	—	26.920	—	26.920	Potrzebnej dla ludności zapomogi nie określa cyfrowo.	655.720
Razem	374.010	355.267	1,608.616	919.910	477.300	3,935.163		9,361.880